

Qu'ens diuhen qui fou N' Arnau,
Perque 'l poble no l' aymava.
Qui fou aquella viudeta
Com á lleal celebrada,
Y fins qui feu l' estribot
De unas monjas somiadas (1).
Y aixís dona als qu' estimem
Las lligendas catalanas
Materials de gran valor
Per fé 'l march de la rondalla.

Dia de Sant Pau de 1875.

M. y F.

(1) Las de Sant Aymants.

LA MONJA.

Entre piedras me consumo
Y se pierden como el humo
Mis dias de mas valor.

Zorrilla.

—¿Ahònt es, mestressa, vostra pubilla?
—Marxánt, es morta, morta per mí.
La meva reyna, la meva filla
Se m' ha fet monja del monestir.
S' enmalaltia y aquí 's migrava;
Mirava 'l poble que lluny se veu.
¡Deyan qu' al Comte de lluny mirava!
Mirava 'l claustre, no lo castell.—
—Mon fill l' aymava; per mullerarlo
Avuy ab joya venia aquí.—
—Marxánt, á un' altra podéu donarlo;
Ma filla es monja del monestir.—

—Vinch á contarvos, mare abadesa,
De Sor Maria la vanitat.—
—¿Ella la santa que plora y resa?
—Ella, l' arcangel d' humilitat.
Avuy lo Comte la missa oia,
Voltát de patges, tot brodat d' or.
¡Com se 'l mirava la Sor Maria.
Mare abadesa, de dalt del cor!
—Ja neguitosa jo la trovava,
Del món la pompa folla la tè.
—La malaltia l' ergull li dava;
Fassáu que 's cure.—Vigilarè.

—Mare abadesa, nostra germana
Com pecadora dampnada está;
Perdò per ella món cor demana.
L' infern la crida, del cel se 'n vá,
Avuy lo Comte s' enmullerava
En la capella del Sacrament,
¡Ay, mare meva, com se mirava
La Sor Maria lo casament!
Ella no 'm veyá, jo la sentia

Llansar febrós plors y sospirs.
—¡Válgam la Verge, Santa Maria,
Ni als sants perdonas, mal esperit!

—Mare abadesa, ¡que Dèu nos tinga
De sa adorada ma de bondat!
Per castigarla feune que vinga,
Maria, l'àngel d'humilitat.
En nostra esglesia se batejava
Avuy del Comte lo fill primer.
¡Mare abadesa, com se mirava
Maria 'l rostre del hereuet!
Folla semblava, tota febrós
¡Quins plors que feya! ¡quin sospirar!
—¡No l'abandones, Verge amorosa!
—¡Jesús li valga!—¡Válgans Dèu val!

—Que las claus dongue la Sor Maria,
De l'orga y rese dos colps lo rèu;
Que, agenollada, de nit y dia,
Plorant demostre penediment.
Per ennoblirne la nostra terra
Avuy á guerra lo Comte vá;
Maria un cántich de sanch y guerra
En l'orga santa n'ha fèt sonar.
Mentres lo Comte sigui á conquesta
Resti en sa celda, si plorar vol.
—Mare abadesa, malalta resta.
¡Miráu, senyora, que trenca 'l cor!

¡Ay, Sor Tornera, quina diada
Mes negra y trista tenim avuy!
De guerra torna nostra maynada
Y en llit de llansas al Comte dú.
—¡Ay! Com la vila lo convent plora.
La Sor Maria del món se'n vá;
La mort demana, lo cel anyora
Car sab que 'l Comte nafrat está.
—A n' al Sant Cristó de l'agonía
Encengan prompte quatre blandons;
Y al Comte salven y á Sor Maria
Dels cors que pregan las oracions.

—Al Comte enterran.—Ha mort batentse.
—De dol sa viuda vestida vá.
—No vá com altrás en plors desfentse.
—Marit mes noble no trovará.
—La esglesia es poca per la gentada.
—Canta una monja de dalt del cor.
—Cançó mes trista may fòu cantada.
—Sembla que sento la veu d' un mort.

—¡Ay, Dèu! tremola y, esgroguehida,
Sa cara 's mostra darrera 'l vel.
—Mare abadesa, lo Comte 'm crida.
¡Adèu per sempre! me 'n vatx al cel.

—¿Qué sabéu, mare, de la pubilla
Que 's va fer monja del monestir?
—Per tots es morta la meua filla;
Cantant absoltas se va morir.
—Si patiu, mare, tant dura proba
Mòn cor á troços no vulláu fer.
Mòn fill se 'm mata si sent la nova;
Per vostra filla restá solter.
—La trista nova jo sols sabia,
Y ja mos llabis no l' han de dir.
Ab mi quedeuvos, que fina 'l dia,
Marxánt, y sola no vull morir.

FREDERICH SOLER.

¡PROU SANG!

Foch infernal qu' arreu, arreu devora,
Polçim rohent que fins l' herbam abrusa,
Reguitzells d' homs que, folls y encesos d' ira,
Cechs se restrejan.

Entre núvols de fum que 'l cel endolan,
Y canons y fusells que la mort jitan,
Bassals de sang, enjiny de guerra á trossos,
Munts de cadavres,

Damunt la negra y sangonenta runa,
Escampats sa y enllá, rublerts de nafras.
Un estol de germans que, en sa agonía,
Se maleheixen,

Aixó miro á l' entorn: debades corro
Cercant, esperançat, un lloch hont l' ayre
Murmuri mots de pau y de bonesa
¡No l' assoleixo!

Y, neguitós y febrosench, debades
Timbas y plans y cims y valls traspasso;
Y corro enllá, y enllá.... ¡per tot sols ullo
Sang y ruina!

Per tot tristesa y dol, ambició cega,
Cobarda enveja, plors, veus d' agonía,
Amenassas, esglays, venjansa, runa,
Mort y carnatge.

¡Mort y carnatge.... oh Deu! La pátria meva,
Mar, un jorn, cristallí, d' onas manyagas,
Cel blau, pur y seré, niu de ventura,
De pler, de vida.

N' es avuy mar revolt, térbol, horrible,
Cel tenebrós qu' en tempestats reventa,
Gorch sangonent rasat de fel y llágrimas,
Gorch d' amargura.

¡Dissort, dissort! Lo monstre de la guerra
(Qu' aixís abrusi 'l llamp) jitant matzinas,

Un jorn sas alas estengué sangnosas
Damunt ma Pàtria;

Y en just llavors, los pits de fel s' ompliren,
Los cors enrencorats, folls, bategaren,
Y germans ab germans, fitantse ab ira,
No 's conegueren.

Y en just llavors «Destrucció, estermíni.»
Cridaren enfebrats: y agrapant l' eyna
Fratricida quiscun, ubriachs, bregaren,
Cechs se feriren.

Y dençá de llavors, de lluyta en lluyta,
Sorda á los plors de qui als difunts anyora,
Tota una germandó, folla, envilida,
Fera 's trosseja.

¡Lo plor m' escalda 'ls ulls: mon cor afina!
¿L' arch bell de Sant Martí quin jorn la fosca,
Valent, n' esbotzará, lo bruyt matantne
De la tempesta?

¿Quin jorn s' ofegarà la vil cridoria
De malvestats y oys que 'l cor esglaya.
Ressonantne com ans himnes de festa,
Cants d' alegria?

¿Quánt será, quán ¡oh Deu! qu' amichs, los homes
N' aixecaran al cel dolças tonadas,
Rebrollant en llurs cors la pau antiga,
La pau perduda?

¿Quánt será, quánt? Jo ho sé. Quant d' una historia
De braus y de gegants los fets esmentin;
Quant la fama immortal y 'ls llors recordin
De llur nissaga.

Nissaga de valents; noble nissaga:
De ton passat l' eterna gloria esmenta,
Y llensa, tremolant, arrepentida,
L' eyna sangnosa.

Nissaga de valents: para la lluyta;
No vulguis ab ta sang los fulls tacarne
Del llibre de tos fets que 'l mon admira,
Que 'l mon enveja.

No vulguis que qui, un jorn, s' arraulia
Al retruny esglayós de tas petjadas,
Potent, demá, devant ta runa aixequi
La testa altiua.

Prou desvari: prou sang. Davant ta Pàtria
Qu' en ta ceguera, has deshonrat, erudela.
Doblega 'l cap, acala 'ls ulls y plora
De greu batuda.

Y entre abraços de pau, ja perdonada,
Aixeca 'l front, com ans, enorgullida
Cridant al mon que encara encen tas venas
La sang dels avis.

Nissaga de Cains: gencara bregas
Deixantne runa y sang per tot hont passas?
¿Encara dins ton cor, niu de malura,
La fel acotxas?

Si avant, avant, ferint arreu, segueixes;
Sinó caus de genolls, avergonyida;
Malehida del cel, ningú 't perdoni.....
Ni Deu, ni 'ls homes.

ANTONI VILA.

Figueras, Setembre de 1874.

TEATRES

BERNAT PESCAIRE, L' AVI, LO SENYOR BATLLE. OBRAS ORIGINALS
Y EN VERS DE DON JOAQUIM RIERA Y BERTRÁN.

Lo dia 12 del últim mes de maig se celebrá en l' Odeon una solemnitat literaria, que si per causas que no endaviném, no cridá 'l nombre de públich que altrás de consemblants solen atraure, es bèn digna de la nostra atenció de crítichs teatrals.

L' empresa d' aquell popular teatro agraphida als esforços del jove poeta D. Joaquim Riera y Bertran, l' hi concedí un benefici, que aprofitá molt oportunament lo llorejat escriptor, pera fer coneixe al públich, entre-mitj de duas de sas obras mes aplaudidas, lo quadro de costums titolat «*L' Avi*», premiat ab un accéssit en l' última festa dels Jochs Florals.

Limitada nostra tasca á fer una lleugera ressenya de las tres obras dramáticas prescindirém dels demés incidents de la funció, per mes que sian dignas de esmentarse tant las pessas que ab sens igual mestría executá en lo piano lo jove artista Sr. Vidiella, com las que cantá lo Sr. Vanquells ab un gust exquisit, aixís com també las tres ó quatre poesias que llegí lo beneficiat, pertanyents á aquell género popular de bona ley, que combat ab incisiva gracia las preocupacions y rutinas del poble y l' encamina, per medi de l' ensenyansa y del exemple, á un esdevenir mes honrat, mes profitós y mes digne.

Bernat pescaire es una bonica comedia en dos actes, del género lleuger: lo protagonista es lo bellugadís casamentor de un poble del Ampurdá, viu com un follet, coneixedor fins en los últims plechs dels solapats intents dels pagesos de l' encontrada. Lo fonament de l' obra arranca de aquella bonica composició qu' en lo volum de «*Cansons del temps*», del mateix autor, dú lo títol de «*Tracte desfet*», escena viva de costums, que 'l poeta transporta casi bé íntegra en la seva obra dramática.

Desfet lo tracte del casament, lo Sr. Bernat pera tornar la pau als dos pobres enamorats, refá lo tracte, arrencant ab molta astucia, al-

gunas concessions als dos pares, que mútuament los satisfan, y acabant la comedia ab lo corresponent casament y ab un motiu de mes perque la fama de 'n Bernat Pescaire, corre aixerida per tot lo poble.

Lo *Sr. Batlle*, es lo retrato del home ignorant, pero que te l' honradès en la massa de las sanchs, elegit batlle per alguns intrigants del poble, desitjosos deváldre 's d' ell pera la consecució de sos intens y projectes. Lo bon home, ab aquella lógica dreta, que sí 'l fá coneixedor de lo sèva insuficiencia, lo porta á endavinar los instints dels qu' están sotmesos á sa autoritat, desfá ab resolució las tramas del Apotecari, un dels que mes contribuiren á l' elecció del *home de palla*, pera empunyar la mangala del poble.

En quan á l' *Avi* conté la pintura d' aquest tipo interessant, qu' es l' ornament principal de nostras masías: la sèva experiència, son excellent sentit y son amor á la familia hermós y encisador com l' últim raig del sol que se 'n vá á la posta, jogan en lo transcurs de l' obra, suaument encadenats ab una acció, encare que puch complicada, en extrém interessant, y commovedora en alguns trossos.

En totas las obras del Sr. Riera hi relluheix una bondat en la forma literaria, que per aixó sols, si altre cosa no tinguéssen, foran dignas d' encomi. Un llenguatge triat, una versificació notrida, una sobrietat d' expressió que no desdenya las galas de la poesia, y un coneixement perfecte de nostre llenguatge popular que pocas vegadas cau en lo vulgarisme, son los mérits de forma que caracterisan las tres pesas de que 'ns ocupám.

Exclusivament cómicas las duas primeras, presentan los caràcters bèn apuntats, y abundan en xistes de bona mena per lo general; y en l' *Avi* ahont lo felis maridatge de lo cómich y lo dramátich no deixa res que desitjar hi abunda 'l contrast en los personatges y en las situacions, que es lo secret del efecte en una obra destinada á las taullas del teatro.

¡Quin tipo mes oportunament dut á l' escena lo de D. Salomó exercint sobre 'l cusi de Llogaya una influencia suprema, y contrastant continuament ab lo caràcter sobri y poch cerimoniós del *Avi* Marsall! ¡Y que noble y simpátich l' arranch del vehí que secretament enamorat de la neta, obté 'l seu amor ab un acte de honrada valentia! ¡Com pot consentir l' avi y la donzella de nostras encontradas en admetre en l' escó de la llar á un rich poltró, en menyspreu de un pobre desinteressat, capás del sacrifici? L' última escena de l' obra, aquella graciosa revista que passa l' *Avi* á tots los vehins que han contribuit á la salvació de son fill es un modelo de gracia y de fina observació.

Ab molta justicia fou cridat duas voltas á l' escena lo Sr. Riera, rebent del públich entussiasas picaments de mans.

Lo dia que 'l autor d' aquestas tres obras—quí demostra qualitats molt estimables—concedesca al moviment escénich, á aquesta condició que tant en estima tè 'l públich de avuy dia y de que tant n'

abusan alguns autors, la justa importancia que requereix: lo dia que ab las notables condicions de sos assumptos y ab la bondat exquisida de son llenguatge, 's determine á agermanarhi la pastositat del moviment, podrà lo Sr. Riera ocupar en nostre naixent teatro un lloch molt envejable, y veurà unir-se al estimable aplauso del lletrat, lo del públich en general, que trobará ansiós una déu de bon gust en las sèvas obras.

P. K.

BIBLIOGRAFIA

«DISCURSO PANEGÍRICO pronunciado en la Catedral Basílica de Barcelona el día 8 de Diciembre de 1874 por D. Fidel Fita y Colomé, Pbro. individuo correspondiente de las Reales Academias Española y de la Historia.—Con una MEMORIA Y COLECCION DIPLOMÁTICA sobre el título II, libro I, de las Constituciones de Cataluña, por el mismo autor.—Barcelona. Establecimiento Tipográfico de Magriñá y Subirana, calle de Santa Ana, números 11 y 13.—1875.» (1).

Ab aquest títol acaba de véurer la pública llum l' eloqüent sermó qu' en la Seu d' esta ciutat y dia de l' última festa de la Puríssima Concepció de Nostra Dona, predicá lo Reverent D. Fidel Fita, savi arqueòlech é ilustre Académich, quals treballs literaris é històrichs son coneguts, per bonas mostrats, dels lectors d' esta *Revista*.

Si dolsa y plahent fou la fruició qu' esperimentàrem aquell dia, al óurer dels autorisats llavis del ministre del Senyor, las probas irrecusables del dogma de la puritat de la Verge Maria, explanadas ab gran profunditat y vastíssima erudició, baix los aspectes de la historia, la discussió bíblica, la pura rahó y l' experiencia positiva; major encara ha estat, avuy, que, per galant obsequi de son autor, havem gaudit, en la tranquil·litat de nostre estudi, las innumbrables bellesas que rubleixen dita obra y las curiosas notas, memoria y collecció diplomática que l' ilustren. Si llavors l' orador, segons lo precepte del gran Pare de l' Iglesia, San Agustí, nos lográ convéncer, conmourre y complaure (*docere, flectere, delectare*), al present lo lletrat y lo historiador nos han encativat fentnos admirar una volta mes, los tressors de son talent y los sahonats fruits de sa lluminosa investigació.

Débil seria quan diguessem de mes en just elogi del discurs que 'ns ocupa, empero de tots modos, nostra incompetencia pera tractar temas tan enlayrats, nos escusa prou pera poder ferho. Las 57 *notas, Memoria y Colecció diplomática* que l' enjoyan, si qu' ab major motiu, permeten, desde luego, dedicarhi l' atenció, encara qu' altre títol no 'ns assistesca pera péndrer la ploma que la simpatía y amor envers l' assumpto en ellas exposat. Diremhi, donchs, quatre paraulas.

Notables baix l' aspecte històrich, son entre las *notas*, las que trac-

(1) Un volum de 103 pág. y preu 8 rals.

tan de la posada dels Reis Catòlics en la Casa de la Canonja (1.er de Juliol de 1493), y de la pesta qu' assolá á esta Ciutat en 1651, aixis com del oferiment y entrega de 6 claus de plata, que feren á la Verge, los Consellers.

La *Memoria* y la *Col·lecció de documents* que la complertan, forman, segons nostre humil criteri, una monografia de gran profit pera la historia de la l·legislació catalana, ja qu' es un digne patró del coment històrich qu' agermanat ab lo jurídic hauria d' embellir la tan necessaria 4.ª edició dels «*Usatges, Constitucions y altres lleys de Catalunya.*» L' autor proposa que l' estampació de nostre Códich se portás á bon terme ab gran esmero y puresa de llenguatge, á faysó de la mes antiga (1493) y seguint lo text original dels *Processos de Corts*. Nosaltres som ab ell pero voldríam mes encara, ço es, que s' hi afegissen los aplechs de lleys consuetudinarias que regeixen en los principals poblats de Catalunya á fi de que restassen menys oblidats.

Per altre part es dita monografia una crónica autèntica y minuciosa de la vella *Confraria de la Casa del Senyor Rey*, avuy *Reyal de l' Inmaculada Concepció de la Verge Maria*, elaborada ab pacient inquisició y copia anotada, per la má molt destre del autor en fullejar papers antichs, de 35 diplomas, arreconats fins ara, una bona munió d' ells en los archius: de la Reyal Confraria; del Capítol catedral; del Municipi, y de la Corona d' Aragó. Comprén aytal aplech de documents: una introducció; 3 series corresponents als regnats d' En Joan I, En Martí I y N' Anfós V, esta última subdividida en 3 periodos, dels quals lo segon y ters se refereixen respectivament á las llochtinencias de Dona Maria y d' En Joan rey de Navarra, muller la una y germá l' altre de dit últim rey; y com á conclusió, una orde dictada per en Joan II, avans llochtinent y llavors (1474) successor ja de son germá, en lo govern de la confederació catalano-aragonesa. D' entre aquets interessants monuments, un mes que cap ompla de noble orgull lo còr d' un catalá, y es aquell en que consta com nostres passats donaren forsa de lley á l' observancia de la piadosa creencia de la Concepció sens mácula de la Verge: l' estracte de la sessió de las *Corts catalanas* celebrada á Barcelona lo 9 d' abril de 1456. Finalment un index cronològich facilita l' exámen de las probas qu' avaloran lo treball de tan erudita memoria.

* * *

Ara que, nostres lectors, poden ab lo dit haverse fet un breu concepte de l' obra que 'ns ocupa; sians permés manifestar quan y quan sentirem qu' apesar de la suma diligencia, rara pericia reconeguda per las ilustres Academies de la Hl storia y espanyola, y múltiples coneixements del docte colector, no s' hagués encontrat alguna major noticia de la qu' aporta lo primitiu llibre d' Ordinacions de la *Confraria de Madona Sancta Maria* sobre sa fundació (feta, segons

apar en ell, per l' Infant D. Pere, després Rey ters de son nom y dit lo Ceremoniós, en la ciutat de Saragossa, dissapte que 's comptava 8 de Maig de l' any de la Encarnació 1333) á causa de la pérdua probable del document en que constava (1). No preteném resóldrer una incóg-nita que tampoch es pera nostrasforsas, pero exposarém un dupte que tením: ¿hauria, tal volta, dita Confraria sigut fundada primerament á Barcelona, còrt de Catalunya, y refeta uns 25 anys despres á Sara-gossa, còrt de l' Aragó? Aixís ho concebirem fa poch, lo dia en qu' en-tre los curiosos llibres manuscrits del Archiu municipal d' esta Ciu-tat, llegirem en lo de deliberacions y altres actes de 1316 y 17 fóleo 25, una petició epdressada pels Consellers y prohoms de la Ciutat á dos canonges, (Comes y Avinyó) un d' esta Seu y l' altre de la de Tarragona (2) á fi d' alcanssar de sa santedat lo Papa (Climent V?) aju-da contra los moros de Granada é Indulgencias pera la Confraria qu' en son final se menciona. Lo document termena:

«Ideo ad vos quem scimus ad statum felicem et prosperum predicti domini Regis et totius populi christiani anelare affectibus puri cordis recurrimus et vos ut possumus deprecamur quatenus legatos seu nuncios predictos inducatís ut inter cetera que cum summo pontifici habent ordinare procurent et ordinent ut Januenses et alias comunitates a dictorum paganorum participatione sub penis gravibus compescat et ad eorum memoriam sollicité revocetis et eosdem super predictis prout vobis visum fuerit informetis ut prefati domini nostri Jesuchris-ti inimici ad escogitatum confusionem Deo propicio veniant et in bre-vi ita quod in adquisicione dicti Regni nostris judicamus temporibus ad laudem et exaltationem fidei catholice inhibi habitare et succedere christianos placeat etiam vobis dicto venerabili Raymundo de avineo-ne sicut alias vobis jam scripsimus ut de *Sancta et laudabili Confratria per predictum dominum Regem* (3) *ordinata in Cathalonia* sitis memor et ad honorem omnipotentis Dei, et exaltationem fidei cristianæ suppli-care summo pontifici ut benefactoribus et confratribus eiusdem con-cedat indulgentias et alias gratias ut gens neffanda ab angulo Ispanie reducat et extirpetur, et nomine domini Jesuchristi quod per ipsam

(1) Desengany, es aquest que 's renovellá pera nosaltres, haventlo primerament experimentat al treballar l' article bibliográfic que té per títol: «*De la confraria de la casa del Sr. Rey apelada de Madona San-ta Maria, ab noves y mostras dels llibres ms. pera son regiment*», (Calenda-ri catalá, anys 1873 y 74) en que publicarem alguns dels fragments més notables del códice que conserva aquella confraria.

(2) No porta data, pero encara que lo document pròxim anterior es del mes de Febrer de 1316, inclinemnos á créurer sia del bieni (1308-10) que durá la guerra del rey D. Jaume II contra los moros de Granada. L' endressa ó comens está concebuda en eixos termes: «*Viris venerabi-libus providis et discretos Raymundo de Avineone Tarrachonensis Ca-nonicus et Arnaldo de Cumbis canonico Barchinone, Consiliarii et pro-bilímines Civitatis Barchinone salutem cum omni servicio et honore.*»

(3) Jaume II, avi d' en Pere III.

neffariam gentem inibi nequitur oppressum est coram omnibus populis exaltetur si quanto vero volueritis nos facturos, et cetera.»

Eixa sospita, potser pecará d'aventurada, ja que l'invocació de la Confraria no 's desprén del document, pero en cambi la paraula *ordinata*, que té lo significat d'*erigida* ó *creada* nos demostra ho fou (com mes avant en la cort aragonesa) per iniciativa del Rey, cosa excepcional y distingida (1) pero no molt comuna, ja que lo que solia fer regularment lo monarca, era aprobar las ordinacions estatuhidas per los confreres. Apuntém n' obstant aquest dato per si pot facilitar ulteriors investigacions.

Aixís mateix y per tal com vé *ad hoc*, ja qu' á copiar documents nos havém posat, donarém fi á aquestos quatre mots, transcribint una carta dels Consols de Puigcerdá als Consellers de Barcelona, extreta també del predit archiu municipal (volum de cartas comunas originals de 1436) en que 's fá referencia del document XXIX de l'esmentada colecció diplomática, tocant á la predicació, en la festivitat de la Concepció de la Verge, per frare franciscano y no dominico, qual tenor es com segueix:

Molt honorables e de molt gran saviesa senyors ir que fo dimarts hora tarda / reabem vostra letra continent en affecte que la ordinació per nosaltres o per nostres predecessors Consols daquesta vila feta ço es que lo jorn de la festa de la concepció de la gloriosa verge maria preycashun any frare menor e altre any preycas / frare preycador nosaltres volguessam revocar / e que cascun any lo dit die dege preycar frare menor / a la qual vostra letra molt honorables senyors vos responem / que ja nostres predecessors per vigor de una letra de la Senyora Reyna han revocada la dita ordinació e nosaltres aixi mateix / la havem per revocada / així que daqui auant no permatrem que lo jorn de la festa de lo dita concepcio de la verge maria sia fet sermo en aquesta vila sino per frare menor / E regraciam vos molt com daquest feyt vos ha plagut scriurens. E sia molt honorables senyors la Santa trinitat vostra guarda / Rescrivits nos fiablament totes coses quens seran plasents per nosaltres faedoras. Escrita en puycerda a XII de Juny (2).—Los Consols de la vila de puigcerda a vostres honor e servey prests.—(Endressa.) Als molt honorables e de molt gran saviesa senyors los Consellers de la Ciutat de Barcelona.—(En lo mateix revers de la carta ahont hi ha l'endressa se troba esta nota ó rúbrica qu' apar es del scrivá del Consell:) Dels Consols de la vila de puigcerda. Responent á la letra dels honorables Consellers per raho de la festa de la Concepcio de la Verge Santa Maria.»

(1) En lo regne de Fransa, sabém existia: «l'archi-confrérie royale de Saint-Crepin et de Saint-Crepinien, fondée en l' église N. D. de Paris par Charles V dit le Sage, roi de France, l' an de grâce 1379», com diu una antigua estampa.

(2) Induptablement es posterior al 31 de Janer de 1437, data de la carta de la Reyna D.ª Maria qu' en lo text s' indica.

Perdonada nos sia esta digressió que havém cregut tenir un deber de fer y rébia lo peritíssim escriptor D. Fidel Fita, per la publicació de la sua dalt enunciada monografia, la mes complerta enhorabona que de còr li envia, en nom de la redacció de LA RENAXENSA y en lo seu propi, per humil que sia, qui indignament ha escrit estas ratllas.

ANDRÉU BALAGUER.

NOVAS

Hem rebut un exemplar de la col·lecció de narracions castellanas que ab lo títol de *Cuentos fantásticos y amorosos* ha dat á llum últimament en esta capital lo jove escriptor D. Rafel Eduart Puig, fill del distingit compositor de música sagrada D. Bernat Calvó Puig. Set son las narracions en ella contingudas, ab los títols de *La resurreccion del rui-señor*, *El grifo*, *El trombon del tio Anselmo*, *Los espejos del alma*, *La playa y el mar*, *El amor de un loco* y *El Viejecito del ataio*. Totas ellas revelan en l' autor viva imaginació y fecunda inventiva, qualitats que, per excés, redundan de vegadas en perjudici de las matexas obretas, per quant las privan de la sobrietat que deu presidir sempre á la execució, únich medi de salvar las dificultats ab que es tant fácil que ensopegue 'l genero literari á que pertanyen los *Cuentos fantásticos y amorosos*. Esperem fundadament que á copia d' estudi, pare del bon gust y adressador del criteri, logrará 'l Sr. Puig en sas produccions succesivas condensar y precisar mes sas ideas tot conservant dintre de sos justos límits la vaguetat que deu distingirlas dat lo género; y en aquest concepte 'l felicitem de cor y recòmanem als nostres lectors la col·lecció anunciada.

Lo dijous 27 del corrent, dia de Corpus, assistirem al concert que doná en lo Tívoli la societat coral d' Euterpe. En lo programa además de algunas composicions del popular Clavé, y de la sinfonia elegiaca d' en Porcell figuravan com á novas *La matinada del Empurdà* del malhaurat músich Ventura, una tanda de valsos del mestre Casamitjana, y la sinfonia de Tintorer, *La Serenata*. La nombrosa concurrencia que omplenava 'l teatro dispensá grans aplaudi-

ments á totas las pessas demaná la repetició d' algunas; celebrant los conexements artístichs dels Srs. Tintorer y Casamitjana y delectantse en los ayres verament catalans que abundan en lo coro d' en Ventura.

Segons llegim en *Las Provincias* de Valencia lo 22 del corrent celebrá l' Ateneo d' aquella ciutat la sessió artístich-literaria preparada pera honrar la memoria dels dos eminents artistas Rosales y Fortuny. Lo saló d' aquella societat estava adornat convenientment, figuranthi entre altres objectes copias fotogràficas dels quadros dels dos pintors, alguns estudis de Fortuny y un fragment del sudari de vellut negre en que fou embolcallat al espirar á Roma y sota dosser son retrato y 'l de Rosales, fets per los artistas valencians Srs. Gomer Niederleyder y Salvá. Alguns altres locals del Ateneo estavan plens de quadros dels mes coneguts pintors valencians formant una Exposició.

En la sessió alternaren las pessas musicals y las composicions literarias. Se tocaren l' *Anunciació* d' Adam, la marxa fúnebre *Fortuny!* escrita expressament pera la solemnitat pel distingit compositor D. Ricardo Balanzá y l' *Ave Maria* de Schubert; se doná lectura d' un discurs del senyor Salvá, President de la secció de Bellas Arts, sobre teoria artística, de las poesías *Al Arte*, de Lopez García, *El Genio*, del Sr. Rodriguez Guzman, *El Artista*, de D. Antonino Chocomeli, d' una biografia de Rosales escrita per lo acreditat pintor D. Joseph Brel y d' uns fragments dels treball referent á Fortuny que llegí son autor lo renombrat artista don Bernat Ferrandis, amich inseparable del malhaurat Fortuny.

Un discurs de gracias del President D. Vicens W. Querol termená tant notable sessió, que honra á Valencia y acredita lo gran moviment artístich y literari que en ella 's conserva.

Notable ha sigut lo triunfo alcansat per los compositors catalans en los Jochs Florals de Murcia y de Sevilla.

En lo primer guanyá 'l premi de música lo conegut pianista d' aquesta ciutat D. Claudi Martinez Imbert per una

Ave Maria pera cant y piano; y en lo de Sevilla obtingué també 'l primer premi de aquella secció D. Baldiri Sabater y Duran, de Barcelona, pera una composició qual lema es *La Norma y el Barbero vivirán siempre*, y accéssit los senyors D. Ricardo Carbonell per la que te per títol *Una vision celeste* y D. Joaquim Lladó y Barceló per las titoladas *Gloria á los protectores de las artes y Señor, ten piedad de nosotros*.

Al nombre ja regular de poblacions que celebren periódicament certámens literaris ó artístichs, s' ha d' afegir lo de Santiago de Galicia ahont s' ha fundat una Associació pera celebrar anualment uns Jochs Floral á semblansa dels que 's verifícan á Barcelona. La circunstancia de tenir representació en los matexos la llengua gallega al costat de la castellana, fa que deguéem acullir ab especial simpatía un fet que ve á contribuir á l' enaltiment d' altre de las literaturas provincials de Espanya, que tenint una gloriosa historia ha alcansat sa part en lo modern renaxement.

La societat establerta á Gracia ab lo títol de *La Rata Pinyada*, ha anunciat un certámen poétich catalá, en lo qui s' adjudicarán set premis y 'ls accéssits corresponents que 's repartirán lo dia 4 del próxim Juliol.

Lo premi d' *Amor* que será una flor natural será pera la mellor poesia sobre aquell tema. La mellor que cante á la *Patria* obtindrà un liri de plata.

La mellor composició escrita en prosa catalana pintant un quadro de costums ó histórich del pays, será premiat ab una ploma de plata.

Una acuarel-la representant un trovador de l' edat mitjana s' adjudicarà á la mellor poesia dedicada á n' en *Fortuny*.

Finalment rebrá una corona de llorer artificial l' autor de la poesia mes inspirada que 's titule *La Rata Pinyada*.

Totas las composicions deurán estar escritas en catalá y

presentarse á la Secretaria de la Societat abans del 15 de Juny pr6xim.

S' ha estrenat al Odeon la comedia en dos actes *¡A Montserrat!*

Lo Sr. Madrazo ha entregat lo cor d' en Fortuny á la Comissió establerta á Reus pera axecar un monument á aquell célebre artista, lo qual deurá esser colocat en un mausoleu que 's construirá en la Iglesia parroquial de Sant Pere de dita ciutat, ahont fou batejat Fortuny.

Lo dimars de la setmana passada tingué lloch en lo teatre catalá lo benefici á favor del popular poeta catalá En Frederich Soler.

Lo teatre estava plé de gom á gom. Fou posada en escena son bell drama *Lo Ferrer de tall* y al final del darrer acte li foren regalats entremetx dels aplausos del públich, ab una dedicatoria firmada per varios de sos admiradors un volumen contenint las tragedias d' Alfieri y una colecció de las obras complertas de «Lord Byron».

Foren llegidas despres per varios dels actors d' aquell teatre algunas de las sevas poesías que han tingut premi, accéssit ó menció en los Jochs Florals d' enguany, com son «*Los Companys de Sertori*, *La Bandera de Santa Eulària*, *Sibila* y *La Monja*; aqueixa última la publiquem en la número de avuy.

Entre las festas que han de tenir lloch en Valencia lo pr6xim mes de Juliol hi ha acordat la celebració de un certámen artístich literari. Molt d' elogiar es la conducta d' aquella ciutat y mes ho fora encara si no dant al olvit lo

seu passat fes mes gala de patriotisme, no renegant de la llengua d' Auriàs March per altre enmantllevada. Diem axó al veure que en lo certámen literari dels quatre premis n' hi ha un sol per la poesia catalana y encara en competència ab la castellana. Los treballs deuran ser enviats á la Junta Organisadora dels festeigs, baix las formas acostumadas en anteriors certámens, avans del dia 10 de Juliol.

L' ajuntament destina 4,000 rals á adquirir lo millor cuadro que 's presenti referent á un fet memorable de la historia d' aquell regne.

Ha sortit la tercera edició de la comedia en un acte y en vers de D. Eduart Vidal y Valenciano *Tal hi va que no s' ho creu*. Felicitem á l' autor per l' éxit de la seva producció.

Aquesta setmana hem tingut la fortuna d' hostatjar, encara que per breu espay, un dels mes simpátichs entre 'ls poetes de Provença, l' hospitalari Lluís Roumieux, qu' ha tingut sempre franca sa casa á quants espatriats ó romeus de Catalunya han trepitjat la terra de Beaucaire, y de qui tots conservem tant bon recort de quant vingué per primera vegada ab en Mistral, á donar á nostres poetes la germanal abrassada.

Venia ara als seus quefers y no era esperat.

Sabedora la joventut de tant grata arribada volgué obsequiarlo com merexia, mes trovantse en la necessitat de anarsen l' endemà, fou precis improvisar un diná que li oferiren 'ls pochs que s' pogueren reunir en las tres ó quatre horas de que disposaren els organisadors de la modesta festa. La bona voluntat hi era y l' amor á Provença féu 'l resto. Lo diná fou expansiu, se digueren molt bonas cosas y se recitaren versos de primer orde que demostraren al felibre que l' amor á la pátria no minva y que la nova generació de poetes catalans qu' ara s' espiga no s' quedarà enrera de aquells que 'ls mostraren sa inspiració durant son primer romiatje.

En Roumieux ab gran facilitat mostrà son agrahiment á tots y al nostre poeta Quintana per haber donat lloch, ab la ofrena d' un premi simbólich, á la gran solemnitat que 's prepara en Montpellier l' any 1878: y aquest li respongué elocuentment acabant sa peroració encarregantli que digués als felibres, á tots, que 'ls catalans no mancarien pas á la gran manifestació de la rassa llatina.

Desitjam bon viatge al gay-felibre y li pregam sia misatjer de nostre voluntat envers aquells que, al temps que nosaltres, donan gran esplendor á lletras pátrias, y entre tots á en Mistral que es lo geni que s' enlayra per demunt de tant extraordinaria renaxensa.

En la tenda de marchs del Sr. Monter, ha estat esposat últimament un cuadro al oli del conegut professor de la escola de Bellas Arts Sr. Cava, retrato del distingit compositor D. Felip Pedrell, autor del *Quasimodo*. Conegut es ja lo merit artístich del Sr. Cava y aixís escusem dir que l' obra cridà la general atenció.

Está molt avansada la impressió del volum dels Jochs Florals d'enguany: es molt probable que avans de la sortida del número próxim d' esta Revista se puga repartir al Cos d' Adjunts.

L' erudit é incansable catalanista D. Manel Milá y Fontanals ha publicat en un plech de setze planas un treball utilíssim pera tots aquells que 's dedican á cultivar la llengua patria. Se titula: *Estudios de lengua catalana*; y ve destinat á inquirir *lo que es y lo que ha estat; no lo que deuria esser* nostra llengua. Al finalisar aquesta obra, puig se compondrá de molts plechs, ne parlarem extensament á nostres lectors.

Fullas secas es lo títol de un aplech de poesias qu' el jove escriptor D. Simon Alsina y Clos, director que fou del setmanari «La Rondalla» ha posat á la venta. En ell si veu

molta facilitat en lo maneig del vers octossílabo y senzillés y naturalitat en lo llenguatge.

Lo dia 17 de octubre tindrà lloch en la ciutat de Lleyda la repartició de premis en lo tretzé certámen de la societat Bibliogràfico-Mariana. La festa aquest any se fa en honor de *Nuestra señora de los Reyes de Sevilla* y aquest será 'l tema de las composicions següents: Un *llaut de plata y or* al autor del mellor poema; una *citara de plata y or* al autor de la mellor llegenda; una *lira de plata* per la mellor oda; una *ploma de plata* pera 'l trevall descriptiu é històrich qu' en prosa elegant reunexi mes datos y observacions referents al santuari d'aquesta imatge. Totas aquestas obras han d'esser en llengua castellana. Esclusivament pera la nostra hi há 'ls següents premis: una *assutzena de plata* oferta per la Joven-tut Católica de Lleyda á la mellor poesia dedicada á la Verge com á patrona de la institució y una *medalla de plata* al romans que reunexi mes bellesas elogiant á la Verge en cualevol de sas advocacions. De mes á mes s' adjudicarà una *magnolia de plata* á la poesia, ja sia catalana ja castellana que inspirantse en Maria canti mellor la puresa y sublimitat del sentiment maternal.

Cada premi durá 'ls accéssits que 'l Consistori judiqui dignes.

Las composicions deuran enviarse al secretari de la institució D. Lluís Roca y Florejachs, carrer Major, 23 Lleyda, avans de las 5 de la tarde del 8 de setembre. Los noms dels autors que concorren al certámen deurán anar baix plech clos, com se ve efectuant desde sa fundació.

La ciutat de Forcalquier (baxos Pirineos) celebrará pera las festas de Setembre en honor de Nostra Senyora de Provensa un certámen literari baix las següents bases:

Primer. S' adjudicarà una medalla d'or y duas medallas de bronze á las tres mellors inscripcions que 's presenten. Estas inscripcions no poden passar de vuyt versos.

Segon. Una medalla de plata y duas de bronze als tres millors càntichs en honor de Nostra Senyora de Provensa.

Estas composicions deurán tenir de cinch á vuyt esparsas ab tornada.

Tercer. Als millors estudis que 's presenten sobre 'l cult de la Verge á Provensa van destinadas una medalla de plata y duas de bronze.

Quart. S' entregarán una medalla de plata y tres medallas de bronze als autors de las millors poesías en honor de Nostra Senyora de Provensa ó de la T. S. V.

Quint. S' adjudicará una medalla de plata al mellor estudi históric: sobre 'l comtat de Forcalquier. Igualment á est premi hi van destinats dos accéssits.

Sisé. Una persona piadosa ofereix una medalla de plata á una composició cantant á la patrona de Provensa.

Seté. La Academia dels sonets ofereix en est certámen una medalla al autor del millor sonet sobre Provensa ó 'ls Alpes.

Las composicions sobre 'ls quatre primers punts deurán esser presentadas en llengua provensal. Respecte al quint podrán escullir los autors entre la provensal y la francesa. Los premis sisé y seté se reservan al idioma francés.

Los plechs contenint las composicions s' enviarán avans del 1 de Juliol al abat Bonnefoy, vicari de Forcalquier.

TAULA DEL PRESENT NÚMERO

Joseph Blanch.	Fragments de un llibre de viatge.	1
	Una historia dels anuncis á Inglaterra.. . . .	7
Fidel Fita.	Lo papa Benet XIII y los pagedos de remensa.	11
M. y F.	A mossen Pau Parassols.—Improvisació festiva.	17
Frederich Soler.	La monja.. . . .	19
Antoni Vila y Guytó.	Prou sang.	22
P. K.. . . .	Teatres.	25
Andreu Balaguer.	Bibliografia.. . . .	28
	Novas.	33